сучасного педагога. 2025. № 4 (223), 31–39. https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-4(223)-31-39

2. Tkachenko, A. (2024). Innovatsii u vyshchii osviti: novi pidkhody ta tekhnolohii navchannia [Innovation in higher education: new approaches and learning technologies]. *Ekonomichnyi analiz [Economic analysis]*, 2024. № 34, 3, 110–121. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2024.03.110 [in Ukrainian].

3. Трач, О. Формування іміджу викладача в соціальних середовищах Інтернету. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 1 (196), 22–25. https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-1(196)-22-25

4. Орлов О. П. Цифрові інновації в освіті: крок у віртуальну реальність. *Імідж сучасного педагога*. 2024. No 4 (217). С. 87–91. DOI: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-4(217)-87-91

5. Золотарьова О. В. Самомотивація як важливий чинник індивідуальної діяльністної мобільності. *Проблеми економіки та політичної економії*. 2016. № 1. С. 85–98. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2016_1_9

ЦИФРОВЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПРОСТІР ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧА

Габорець О. А.
доктор філософії, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
та інформаційної безпеки
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна

Стрімка цифровізація суспільства й освіти зумовлює глибокі трансформації професійної діяльності викладача, насамперед у площині педагогічної та професійної комунікації. Цифрові технології істотно змінюють традиційні моделі освітньої взаємодії, розширюючи комунікативний простір, модифікуючи канали передавання інформації та ускладнюючи структуру педагогічного спілкування. У цих умовах цифрове освітнє середовище постає не лише як сукупність технічних інструментів і платформ, а як цілісний соціально-комунікативний простір, у межах якого реалізується професійна діяльність викладача.

Цифрове освітнє середовище в сучасних наукових дослідженнях дедалі частіше розглядається не як допоміжний інструмент організації

навчання, а як складний, динамічний і багатовимірний соціотехнічний простір, у межах якого відбувається професійна комунікація викладача. Його специфіка полягає в поєднанні технологічної інфраструктури, педагогічних стратегій, нормативно-етичних регуляторів і комунікативних практик, що в сукупності формують нову якість освітньої взаємодії. У такому середовищі комунікація перестає бути лише засобом передавання навчальної інформації та набуває статусу ключового механізму професійної діяльності викладача.

На відміну від традиційного аудиторного простору, цифрове освітнє середовище характеризується просторово-часовою розширеністю, гнучкістю форматів і варіативністю каналів взаємодії. Професійна комунікація викладача реалізується в синхронному та асинхронному режимах, поєднує індивідуальні й групові форми спілкування, а також охоплює різні рівні взаємодії – від організаційно-адміністративного до навчально-пізнавального та науково-методичного. За таких умов зростає значення здатності викладача усвідомлено проєктувати комунікативний простір, добираючи адекватні цифрові інструменти, оптимальний темп взаємодії та відповідні мовленнєві стратегії.

Професійна комунікація викладача в цифровому освітньому середовищі має виразно мультимодальний характер, оскільки поєднує текстові, аудіальні, візуальні та інтерактивні компоненти. Це зумовлює необхідність розвитку нових форм комунікативної культури, які виходять за межі традиційного усного мовлення. Викладач повинен володіти навичками структурованої письмової комунікації, здатністю до візуалізації змісту, умінням використовувати інтонаційні й невербальні засоби в цифрово опосередкованому форматі, а також готовністю адаптувати комунікативну поведінку до особливостей конкретної платформи або цифрового каналу.

Цифрове освітнє середовище суттєво трансформує рольову модель викладача, змінюючи його функції у професійній комунікації. Якщо в традиційній системі освіти домінувала трансляційна модель спілкування, то в цифровому середовищі викладач дедалі частіше виступає фасилітатором і модератором освітньої взаємодії. Він не лише передає знання, а й організовує діалог, стимулює обмін думками, підтримує дискусію, забезпечує рефлексію та спрямовує комунікативні процеси відповідно до освітніх цілей. Така трансформація зумовлює зростання вимог до професійної автономії, комунікативної відповідальності та педагогічної рефлексії викладача.

Особливого значення в цифровому освітньому середовищі набуває соціально-емоційний аспект професійної комунікації. Опосередкований характер цифрової взаємодії часто призводить до редукції або спотворення невербальних сигналів, що ускладнює інтерпретацію

емоційних станів і намірів учасників освітнього процесу. У зв'язку з цим викладачеві необхідно цілеспрямовано формувати психологічно безпечний комунікативний простір, у межах якого забезпечуються довіра, взаємоповага та підтримка. Соціально-емоційна чутливість, емпатія й уміння регулювати комунікативні напруження стають невід'ємними складовими професійної комунікації в цифровому середовищі.

Важливим чинником трансформації професійної комунікації викладача є інтеграція технологій штучного інтелекту в цифрове освітнє середовище. Інструменти штучного інтелекту розширюють комунікативні можливості викладача шляхом автоматизації окремих елементів взаємодії, персоналізації зворотного зв'язку, аналізу навчального дискурсу та підтримки освітньої аналітики. Застосування чат-ботів, інтелектуальних асистентів і мовних моделей дає змогу забезпечувати безперервність комунікації, оперативно реагувати на типові запити здобувачів освіти та оптимізувати інформаційні потоки.

Разом із тим використання штучного інтелекту у професійній комунікації викладача породжує низку методологічних та етичних викликів. Зокрема, постає проблема збереження суб'єктності учасників освітнього процесу, недопущення знеособлення комунікації та підміни педагогічної взаємодії алгоритмічними рішеннями. Професійна комунікація викладача в умовах використання штучного інтелекту має ґрунтуватися на принципах педагогічної доцільності, прозорості алгоритмів, академічної доброчесності та відповідальності за результати освітньої взаємодії.

Інтеграція штучного інтелекту змінює також характер професійної відповідальності викладача, який виступає не лише користувачем цифрових інструментів, а й суб'єктом прийняття комунікативних рішень. Саме викладач визначає межі застосування інтелектуальних систем, інтерпретує результати їхньої роботи та забезпечує педагогічно коректне включення таких технологій у комунікативний процес. Це вимагає розвитку цифрово-комунікативної рефлексії, критичного мислення та усвідомлення потенційних ризиків алгоритмічної взаємодії.

У нормативно-правовому вимірі цифрове освітнє середовище як простір професійної комунікації викладача функціонує в межах законодавства про освіту, положень щодо академічної свободи, академічної доброчесності та захисту персональних даних. Професійна комунікація викладача в цифровому форматі повинна відповідати встановленим стандартам етичної поведінки, недискримінації, інформаційної безпеки та поваги до прав учасників освітнього процесу.

Дотримання цих вимог є необхідною умовою легітимності та якості цифрової освітньої взаємодії.

Отже, цифрове освітнє середовище постає як складний, багаторівневий простір професійної комунікації викладача, у якому технологічні інновації, зокрема штучний інтелект, тісно переплітаються з педагогічними цілями, комунікативною культурою та етичними засадами професійної діяльності. Ефективність професійної комунікації в цьому середовищі визначається здатністю викладача цілеспрямовано організовувати взаємодію, зберігати гуманістичну спрямованість освітнього процесу та забезпечувати його якість в умовах цифрових трансформацій.

Література:

1. Власенко О. О. Цифрові педагогічні технології у формуванні комунікативної компетентності майбутніх педагогів: моделі, інструменти, результати. *Академічні візії.* 2025. № 50. С. 1–14. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17952802

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Головко Н. І.
кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

До основних завдань освітнього процесу у закладах вищої освіти належить формування творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності, який не тільки володіє фундаментальними та фаховим знаннями, але й певними навичками творчого розв’язання практичних завдань, вмінням застосовувати в діяльності новітні педагогічні технології, постійно підвищувати свою кваліфікацію. Формування професійних компетенцій майбутнього викладача знаходиться в тісному зв’язку з умінням використовувати інтерактивні технології.

Зміст інтерактивних технологій полягає в підвищенні пізнавальної активності здобувачів вищої освіти; інтересу до навчальних занять;